

---

a gödör

BÁLINT BÉLA

1.

— Miért csak egyet? — kérdezi a fiatalember közömbösen.

Haza kellene menni, gondolja. Egyáltalában mi keresnivalója van itt a szürke sétányokon, a magány emlékrozda fedte útjain.

— Huszonhármát — találja fel magát a megszeppent gyerek. Még csak az arcába sem néz. A férfi jobb kezét figyel, a gumipuskát a markában.

A fiatalember visszaadja a fegyvert, tréfásan barackot nyom a gyerek fejére. Mint ahogy az őszülő öregek szokták unokáiknak — mikor már megbánták az ugratást.

A kölyök boldogan fut társaihoz, hát mégis sikerült, dagad bizonyára a melle az örömtől. Azután eltűnik az egész rövidnadrágos raj. Huszonhármát, mosolyodik el a fiatalember, lassan továbbindulva.

Ne tessék elvenni, siránkozott a szinte fehér hajú, derekáig sem érő emberke. Minek ez neked, próbált ő barátkozni, mielőtt még visszadná és a gyerek elszaladna vele.

— Madarat löni — csúszott ki a fiú száján.

Aztán még jobban behúzta a nyakát, most minden oda, ijedhetett meg. Csak néha-néha kockáztatott meg egy rejtett pillantást fel, a férfi arcára.

— Hányat? — kérdezte az félhangosan, valami egész máson gondolkodva.

Csak mikor már kimondta a szót, vont a felelősségre önmagát: komolyan veheti ez a gyerek.

Talán még meg is lesz elégedve, hogy minden rendben van. Nem tiltott, helyes, amit cselekszik — gondolta.

— Hát egyet — csodálkozott a fiú a kérdésen. Közben halvány csíkokat húzott türelmetlenül, némi daccal, a betonon, gumitalpú cipőjével.

Végtére tréfa az egész, nyugtatta magát a fiatalember, és különben is, mit rágódik ő egy ilyen jelentéktelen kérdésen.

— Miért csak egyet? — fordult a fiú felé.

Miért csak egyet, mint mikor a szigorú szülő kapja rajta csemetéjét, mondjuk, dohányzás közben. És verés helyett újra megkínálja. Olyankor ijed csak meg igazán az áldozat: a meglepetés — és a majd elkerülhetetlen pofonok.

— Huszonháromat — vágta rá a gyerek gondolkodás nélkül.

Hazamegyek, dönt. Sétálni indult: egy kis friss levegő, meg a mozgás, vette rá magát.

Azután mégis megáll egy leboruló ág alatt a gesztenyesoron. Az idén milyen váratlan, szinte lesből hódított az ős — néz fel a lemeztelenített lombra.

És mire felfoghatnánk, már tél van — taposta a ridegen csörgő leveleket.

Az egyik fába, valamelyikbe ezek közül, még gyerekkorában ő is belevészte a nevét. A kezdőbetűket, R. T. Milyen sokat is mondott neki valamikor ez a név, Raffai Tamás. A küzdeni vágyás...

Elég — mordul mérgesen önmagára. Már nem is biztos, hogy megismerné a fát. Pedig hányszor megmászta, erre határozottan emlékszik. Vagy a fa nincs már meg.

Utána tovább a folyóparton, haza, a hideg szoba ölelésébe. Már hatodik éve bérlí. Csendes hely, nyugodt, komoly munkára való. És mennyi nyüzsgő élmény tarkítja a kissé nyirkos falakat, a vörösen izzó körtét a foglalásban. A kisasztalt, a mellé simuló két kerti székkal.

De lassan kihűlnek az emlékek is — töprengett.

Régebben sohasem indult volna el egymaga sétálni. Mennyire mások voltak a dolgok pár évvel ezelőtt, markolta meg a korlát hideg vasgerincét. A köszönések, az utak a kis tanyához, a kirándulások a vízpartra, a homok műhelyébe.

Most mintha megmeredtek volna még a hullámok is. A folyó futárai, melyek a partot csatolják a víztömeghez. De az is lehet, szállt vitába önmagával, hogy nem is a dolgok, inkább csak én változok.

Sokszor bejárta már ezt a részt. A rakpartot, meg tovább az erdőszegélyt. A kis ösvényeket taposta, melyek a gyalogakác, a kőrishajtások levelei mögé bújnak, kigyózva, idegen szem elől rejtőzve. Hányszor, de soha ilyen magányosan. És most mégis.

Sétálni — határozta el ma délután.

Nem is a friss levegő, most már tudja, nem is a mozgás. Egyszerűen csak az állapotot kívánta: andalogni egyedül, elhagyatottan. Menni, elkerülve a történést. Kitérni a jelen elől.

Hülyeség — unt rá a magyarázkodásra. Már máskor is megtörtént, akár beszélgetés közben, akár gondolatokat szöve, hogy egyszerűen, türelmetlen idegességgel megszakított egy-egy gondolatmenetet, befejezetlen mondatokat hagyva maga mögött.

Sétálni, indult el délután. A város központjában kezdte. Néhány kirakat előtt megállt. Fáradtan, elgondolkodva — egy új szerep, gondolta — sokszor nem véde észre a kiállított árut. Így pihent meg a konyhakések, zománcos edények, húsdarálók társaságában. Így feledkezett el magáról egy fehérneműs üzlet kirakatánál. Csak akkor eszmélt fel, mint ahogy a rajtakapott éjjeliőr rezzen meg, amikor összekuncogott mel-

lette az a két fiatal lány. A zavarba jött ügyetlen mozdulataival lépett tovább.

A szökőkút vízsugarát csodáló csöppségek, kismamák közt is lelassított. A buszravárók tömegében küszködött, hol elvesztve, hol visszanyerve egyensúlyát egy-egy lökés után. Megállt a sorsjegyáros asztalkája előtt is, aztán fejét rázva tovább. Nem kell neki sorsjegy, mondogatta magában. Végül már szinte dudorászva, valami régi, gyerekkori dallamocskára: nem kell nekem...

Utoljára több évvel ezelőtt vett.

Rohanás közben az egyik bódében egy fekete hajú, tizennyolc-kilenc éves, kedves arcú lányra figyelt fel. Visszalépett, mint amikor a gyerek acélgolyócskát talál játék közben a porban. Megbetegedhetett az édesanyja, gondolta, és most helyettesíti. Vagy a nagyapját. Milyen fehér az arcbőre, nézett be a nyíláson.

— Kérek egy jegyet — mutatott a halomra. Biztosan szerencsét fog hozni, a lány miatt, mosolygott.

— Egészet vagy felet? — hallatszott a hivatalos kérdés. Talán még szemüveget is rakott.

Persze nem adja fel ő ilyen egykönnyen a harcot, tovább próbálkozott. Mosolyogva, de most már inkább az izgalom hatására.

— Mindegy — ugratta a lányt.

— Itt, kérem, választani kell — felelte az türelmetlenül, készen rá, hogy máris becsapja a fiatalember orra előtt a fülke ablakát.

Persze nem nyert. Még a befektetés sem térült meg sohasem.

Nem kell nekem sorsjegy, hajtogatta a mozi előcsarnokához érve. Lehet, hogy még az ajkai is megrándultak egy-egy szótagnál. Ezután a gesztenyefák irányába.

Kezeit, az ujjak vaskos szorítását a kabátzsebek mélye nyelte el. Sötétkék posztó, ellenáll, megvéd a csípős őszi szelektől. A nadrágszára szinte a földet súrolta. Farmer, szűk szárú, régifajta, ahogy ez már a korához illett. Hiszen már a huszonhatodikat taposta. A két férfiasan széttolt váll fölé emelkedett hajfedte nyaka. A fürtök szökén, rendezetten hullottak a galléron át.

Akkor jött a gyereksereg. A nagyobbak elől, az apraja a lemaradástól tartva kocogott. Némelyik fakardot, műanyagból puskát markolászott, volt amelyik csak üres kézzel hadonászott. Megtelt a tér gyerekhangokkal, előkerültek a tiltott szavak, szitkozódások is.

Ő csak nagyritkán keveredett ilyen nagy csapatba. Akkor is igyekezett, kilépni, ha túl nagy volt a zaj vagy veszélyes a csíny. Az igazság az, hogy Raffai Tamás mindig csak vendégnek számított köztük.

A lármában az egyik lurkó egész a közelébe merészkedett.

Parittyá — csodálkozott el. Gumipuska volt a kezében.

Ők is lövöldözték vele a kavicsot, emlékezett vissza, fűre-fára, ami csak mozgott.

— Ne tessék elvenni — ijedt meg a gyerek, mikor kivette a kezéből.

Na most már igazán be kell fejezni ezt az értelmetlen lógást, visszatömní a beteges gondolatokat, tört ki. Hazamegyek, mondta egy vadgesztenyét röpitve a hullámok közé. Csak mérsékelt erőbedobással, nehogy megránduljon a kar. Ez még gyerekkorából maradt rá. Az első egy-kettőnél mindig óvatos.

Jó dobónak számított. Többször kiálltak a partra és versenyeztek.

Na, ki találja el a pilléreket? — biztatták egymást.

Egyszer meg is veregette egy bácsika a vállát.

Jól van, gyerek — mondta.

Térdig érő bőrcsizmát viselt az öreg. A régi hídpenz-váltó házikó romjai közül jött elő. Először nyilván meg is ijedtek tőle. Raffai Tamás nagyon büszke volt, amikor az ő vállát választotta ki a bácsi.

A fiatalember keze meglendül. Egy ideig még látszik a gesztenyegolyó, ahogy szeli a levegőt, a partifecskék útján húzva el sebesen.

Persze, most kihalt a víz háta. Ilyenkorra már mind elköltöznek a madarak. De nyár derekán — főleg a folyó virágzásakor, olyankor szárny szárnyat ér. Előjönnek a fiókák is, még kissé bizonytalanul véve üldözőbe a kiszemelt áldozatot. Tele van a part, a víz felszíne, a levegő kicsiny sárga rovarokkal. Az egyik éppen előbújik, lerázva magáról a gyerekruhát, a lárvatokot. A másik meg már kimerülten hull alá, a hullámok közt felvillanó halak örömére. Ilyenkor szinte forr, pezseg a folyó vize, mint a hegyi források. Telítve étellel, mozgással. Aztán estére elcsendesül. Másnap, harmadnap újra. És kész.

Majd jövőre — mondogatják megkönnyebbülten a halászok, tudván, hogy nemsokára újra kiéhezik a hal. Utána lassan sárgulni kezd a szegélyerdő. Először a nyár, a kőris, végül a fűz is elalszik. A partba vájtt fecskelyukak elnéptelenednek. Mintha a folyó is megpihenne.

A hosszú ívben röplülő gesztenye lassan elvész a szeme elől. Csak később a csobbanás, a szertefutó körök a felriasztott örvények hátán árulják el: vizet ért.

2.

Korán, még fél hat előtt kelt. Kiment mindjárt az udvarra. A rózsabokrok társaságához, melyek az imént rúgták le takarójukat, a felhómályt. Csak úgy, trikóban. Persze nem reggeli torna. Nem szokott sohasem. Talán a kábultság. Ilyenkor az elhatározások is könnyebben kicsúsznak az akarat szorításából. Raffai Tamásnak azonban még csak tervében sem volt, hogy ő kora hajnalban a derekát, a karjait ránkassza.

Még iskolás korában nyaralni küldték, a hegyekbe.

— Erősödni kell — mondogatta megboldogult édesapja —, a tiszta levegő, a tüdő.

Ott igen, ott kellett. Sorba állították őket, majd félkört formáltak. És akkor hajlongtak, futottak helyben, egymást emelgették. Ott a felgöngyölített síkságon, a hegyek birodalmában tanították meg pilkázni is a sovány hegyi gyerekek. A szennyecatorna sima betonlapján lehetett játszani az öt kavicsal.

De hogy a maga jó szántából — soha. Feketét sem iszik, reggeli helyett, dohány mellett.

Hideg van, rázkódott össze. Nem nagy udvar. Többnyire kiköveztve, csak a kis zöld, a rózsákkal. Lassan be kellene már takarni a koronájukat. Tudta, hogyan kell, odahaza nemegyszer fektette földre édesanyjával a tuskéivel kétségbeesetten védekező rózsaszárat. Minden ősszel, az első zúzmarás hajnalok jöttével.

Hét-nyolc évvel ezelőtt rendszeresen négykor kelt. Bőrkabátot, csizmát rántott. Elő a kerékpárt, vállra kapta a vászontáskát, és irány horgászni. Az utat olyankor még csak sejteni lehetett valahol a sötétség mögött. Dermesztő hajnalok voltak.

Szeretem a hideget — mesélte aztán esténként mosollyal arcán a társaságnak.

Volt amikor már bundában nyomta a pedált. Hátán fészkelődött a zöld táska a felszereléssel. Amikor megérkezett: aludtak még a bokrok, a fák nyújtózkodnak felfelé törő ágaikkal. A folyó is lustán terült el medrében a két part közt. Távolabb neonok vájtak rést az éjszakába. A cukorgyár lámpái. A horgot a világosság irányába emelte, hogy lássa a körvonalait, és meredt ujjakkal tologatta a damilt a kicsiny lyukon át.

Halat csak egyszer fogott. Meg egy másik alkalommal fácánt. A szétfolyó füstfelhőre, majd a megkésített durranásra figyelt fel. A túlsó partról. A vad Tamás irányába repült, vergődő szárnycsapásokkal evezve a víz felett. A folyó közepén aztán alábukott. Űszva menekült a sörétek elől. Tamás izgatottan várt a meredek parton. A túloldatról apró hullámok hozták a vadász szitkozódásait. Egy kiszáradt nyárfacsemetével kezében leste a kimerült fácánkakast. Mikor az partot ért, előugrott a bokrok közül. Le a meredek parton, majdnem meg sem állva a mederig.

A halat az első nap fogta.

Mire felszállt a pára a víz hátáról, rendszerint rá is unt. Gyorsan haza. Olyankor aztán vissza az ágyba. És úgy: kihűlve, átfázva akár délig is tudott aludni.

Eleinte a hal végett, később már csak inkább lehűlni járt ki, hogy jót alhasson utána.

A fenének kellett ilyen korán kelni, sietett be Raffai Tamás az udvarról. Felöltözött. Aludni most már úgysem tudna, gondolta. Majd a csengő rázta fel álmából, ahogy nadrágban, pulóverben elaludt a heverőn.

A postás. Fehér boríték, géppel címezve: Raffai Tamás részére.

Reggelit keresett elő a hűtőszekrény mélyéből. Tojást, mint mindig, meg valamit hozzá. A tej sem marad ki soha, inkább a sarki boltba is leugrik, ha nincs. Megszokta és kész. Nem kell sietni a levéllel, megvár, tette a két virslit a rotyogó vízbe.

Az első egyetemi évén — színházba, házi vitákra, multságokra, moziba mentek esténként — egy egész lakást bérelt negyedmagával. Vegyes társaság volt. Egy jogász-, két mérnök-, és ő, az orvosjelölt. Akkoriban ébresztette őket rendszeresen, délelőttönként a postás csöngetése. Az volt az élvezet, ágyban lányok leveleit olvasni. Mohón: mindig a legizgatóbbat előre.

A postás elmenetkor megjegyzi barátságosan, hogy jobban jött volna egy pénzutalvány, ugye, aztán eltűnik az ajtó mögött.

A barátnője küldte, ismert rá a levél feladójára.

Még tavaly télen ismerkedtek meg. Egy előadásorozaton. Ott ült mellette a lány, izgalom kicsipte arccal.

Fel fog olvasni, onnan az idegesség — ábrándult ki, pontosabban döbrent rá tévedésére Raffai Tamás. Ugyanis sokkal hízelgőbb okot remélt. Nem beszéltek, csak néha mosolyodott rá a lány. De ez csak a

szerepléstől való félelem leplezésére szolgált. Tamást már untatta a dolog: a beszámoló, a taps, majd újabb szónokok.

Este a vacsorán találkoztak ismét.

— Tetszett, kartárs? — kérdezte közvetlen, de inkább éterszagot idéző hangon.

Milyen puhán hullámszanak az ajkai — gondolta Tamás.

— Egész értelmesnek látszik — nézte a lány.

— Tomi — kezdte a fiatalember.

Középmagasságú, kék vagy inkább sötét szemű, barna, omlós hajú, lényegében egész jó felépítésű, gyűjtötte Tamás az adatokat. De a neve talán a legkedvesebb.

— Viola — jött egy pillanatra zavarba a lány, de már vissza is nyerte előző magabiztos fellépését. Ez onnan eredt, hogy tudta: egy jövődöbeli munkatársával beszélget, és hogy szinte a tudományos értekezések szintjén közeledett.

— Tamás, magának tetszett? — ugyanis magázta, ami viszont feletébb kényelmetlennek tűnt a fiatalember szemében.

Később Raffai Tamás is feltett néhány kérdést tágra nyílt szemű, eleinte talán meg is botránkozott kartársnőjének. Hogy szereti-e a rózsaszín tortát, úszott-e már éjszaka, meg efféle bolondságokat, ami éppen eszébe ötlött.

Megterített, elő a tejet is. Az asztalhoz telepedett. Karjait a szék támlájára fektette. Így el tud üldögélni, akár órák hosszát. Elvágja a fonalat, eltorlaszolja az utolsó járható utat is a valóság felé.

Boldogtalan — ismerkedett meg a szóval, még az elején, hónapokkal ezelőtt.

Tamás szembeszállt, tagadott, fejét rázta, de mégis megtört egy idő után.

Szerencsétlen vagyok — ismerte be egy esős délután.

Csak az idő, a folytonos esőhullás, a nyomasztó hangulat — tért ki a gondolat elől.

Te boldogtalan — üldözte továbbra is a szó.

El fogsz veszni — sötétültek el a nyirkos falak.

Aztán elmúlt.

Másnap már ment minden a régi kerékvágásban.

Újra a régi, ahogy ő ismerte Raffai Tamást, az igazi, dagadt a melle örömében.

Megreggelizett. Az arca elkomorodott, legszívesebben felrúgná az asztalt, a széket zúzná darabokra. Mozdulni kellene, valami okosat, nyöszögte magát. Zsákutcába tévedt.

Persze, mással is megtörténik, hogy várat emel a vízpartra, karcsú íveket ültet a halom tetejére. És az összeroskad.

Kelj fel — biztatta önmagát.

Magába dől, víz mossa az íveket. Olyankor újratekdeni. Ha kell többször is. Vissza, a hullámok mellé, és újratekdeni.

Nem — állt ellen csökönyösen a dac. Mint durcás gyerek, ha játékát veszted.

Olyan... te egy örökös gyerek maradsz — nevettek egyszer Zsófi-val a tisztáson, talán két éve, majd karjaiba kapta a lányt. Mint a filmekben, mondogatták. Olyan ez, mint mikor kedveseddel tus alá állsz.

Fejetekre csurog, a csapzott fürtöket áztatja a vízsugár, feloldozva minden feszültségtől. Egyszerűen kábít.

Kelj fel.

Azért sem — telítődött a szoba az ellenállással.

A levél — nyúlt Tamás a boríték után, Raffai Tamás részére — olvasva fennhangon.

„Tomi” — kezdi a lány. A magázást már rég elhagyták, a leveleket azonban továbbra is géppel írják.

Még csak a kezét sem fogta meg. Igaz, egyszer Viola belékarolt, mikor másodízben találkoztak, a lány szülővárosában. Az eső elől bújtak ernyő alá. Sietni kellett — és így történt. Hiszen ez csak barátság, mondogatták.

Mégis nagyon kedves levelek voltak ezek. Raffai Tamás szerette, pontosabban tisztelte ezt a szót: kedves. Ilyenek voltak. Egyszerűek és mégis izgatók, elragadók — kedvesek.

„Tamás — szólította meg egy régebbi levélben —, emléktorony az ember, és ezért töprengek: létem mely kockáit, darabkáit postázzam neked...”

Neked. Első olvasáskor, szégyen, de Raffai Tamásnak ez a szó tetszett a legjobban. Itt mondta a lány először, hogy: te.

„Tágra nyílt szemek figyelik minden mozdulatomat nap mint nap, elvétett szavam kiigazítják, szigorú, kíméletlen közönség, de jó szembenézni velük, jó a képzeletükre hagyatkozni, jó tanulni tőlük...” — érződött az elragadtatás, amikor Viola tanítani kezdett valamelyik iskolában.

Rendszeresen, két-három hetenként cserélődtek a géppel címzett borítékok. Talán pont az tette maradandóvá, izgatóvá az egészet, hogy nem olyasmi képezte a lényegét: drága, mikor, hiányzol, várlak stb. Mint általában a leányzóknak, vagy fordítva: fiúknak, fiatalembereknek — legényeknek, fogalmazta meg Viola tréfásan — szokás írni.

Tamás sokáig szinte elképzelhetetlennek tartotta, hogy férfi és nő huzamosabb ideig kapcsolatot tarthat fenn bizonyos közeledés nélkül.

Hogy le ne fekdüjenek — magyarázta Ernőnek, a barátjának.

Titkon ez a levélváltás is táplált benne valami kicsiny szikrát, mozduló csírákat. De ez nagyon mélyen, elszigetelve ébredhetett, úgyhogy a burok áttöréséről, egyelőre legalábbis, szó sem lehetett.

Utóbb már büszke is volt erre a burokra. Az erős akarat diadala. Az ösztön, az állatiság legyőzése.

A héten még válaszolni kell, helyezi a levelet, miután elolvasta, a barna éjjeliszekrényre. A lámpa mellé.

3.

Az idő derűs volt. Csípős, őszi — de száraz. Egészséges.

Hozzá kell fogni a munkához — lépett félre az ablaktól. Hiszen már hetek óta nem dolgozott semmit. Még öt vizsga hátravan. A jegyzetekre lassan porpaplan borul a ruhásszekrény tetején. Elhidegült az egésztestől. Nem csalódott, mint a szerelmes kislányok — csak kiábrándult. Kicsúszott az értelem a sorok közül. Felengedett, mint vérszegény marokban a szorítás.

— Orvos leszek — lépett egy nap mosolyogva anyja elé. Az idős asszony arcán, valahol mélyen a ráncok mögött, a meglepetés feszítette meg a bőrt.

— Jól van — felelte.

Persze egyikük sem vette komolyan a dolgot. Sokat bolondoztak, minduntalan ugratták egymást.

Miért ne — szállt magába Raffai Tamás, mikor már választani kellett.

— Mint egy jó házasság — magyarázta özvegy anyjának —, majd megszeretem.

A gondterhelt asszony csak bólogatott.

Biztos a szívéhez fog nőni, ügyes gyerek — rakta fel az ebédet. Csak a sok vér, meg a halottak — féltette egyetlen fiát. Az apja is gyenge, mindenre érzékeny volt, — fedte be szeme csillogását a homály, férje emlékére.

Akármit is választanék — töprengett Raffai Tamás — sok másról le kellene mondani.

Nem is csalódott. Azt nem szabad. Tévedni soha, gondolta sokáig. De Raffai Tamás valóban megkedvelte a fehér köpenyt, az éterszagot. Elfogadta a munkaszokásokat, alávetette magát a normáknak.

Összpontosítani, minden az összpontosítástól függ — mondogatták neki.

Néha még örült is: ez az, ezt szeretem, mondta olyankor.

Undorító, járt fel-alá szobájában. Az asztalról gépiesen letakarította a mosatlan edényt.

Magánzárka — nézett körül.

Csak azt tudná: mi a bűn, és kik voltak bírái. A tanulásból ma sem lesz semmi.

Mint egy új szerep, indult az egész:

Elhagyatottan élni, tervezgette, ha lányt ölelt.

Félrelépni, gondolta, ajkain mosollyal.

Kitérni.

Igen, letérni a történéis sínpárjáról.

Vakvágányra, egy elhagyatott állomáson — kísértett a gondolat.

Csábította, mint kamaszokat a tiltott élvezet. Ez is csak egy szerep, a sok közül. Nem fog hibázni, gondolta. Csak kipróbálni, nem rabnak lenni. Be fog tudni lépni a keretbe. Izgató, érdekes — örült már előre.

— A londoni utcákon például valódi milliomoslányok szaladgálnak, mezítláb, porosan, pusztá testükre vett pizsokszínű pulóverben — próbálta Ernővel megértetni a dolgot.

Nem hasznos, jó vagy szép: érdekes, ábrándozott.

— És nekem pont ez kell — bizonygatta.

Aztán tovább nevettek.

De újra mind sűrűbben találkozott a gondolattal.

— Próbáld meg — biztatta amaz.

Hiszen csak játék az egész — nyugtatta magát a fiatalember.

Csak el kell ernyedni, ki kell nyújtózkodni, puhán, mint a karosszékben — kísértett tovább a gondolat.

Mind jobban magával ragadta az elhidegülés. A játék kilépett a sza-

bályok keretéből. Mind nehezebb, szinte képtelenség volt ellenállni. Míg végül teljesen hatalmába kerítette, behálózta.

A komédiás összeomlik — csak a szerep él már a dobogókon.

Nem találta helyét. Először menyasszonyával szakított, már fél éve. Lassan a barátok is kezdtek megfogyatkozni. Anyját is ritkábban látogatta, havonta sem. Teher lett a könyv.

Te boldogtalan — költözött be a magány a szoba négy fala közé, szinte észrevétlen.

4.

Utazni. Utazni fog, tervezte. Új arcokat megismerni. Múzeumokat felkeresni, képtárak rabja lenni. Könyvtárak olvasótermében üldögelni. Templomokba, hangversenyekre menni. Tengerparton horgászni, a strandon feküdni. Akváriumokat megtekinteni. Külföldi lányokkal ismerkedni. Virágot küldeni. Télen a hegyekben sielni. A hidegnek, a hócsillogásnak örülni.

Utazni, foglalkoztatta a gondolat már régóta. Kitorni a szoba négy fala közül. Szakítani ezzel az életmóddal. Nem született ő erre a semmittevésre.

Kipihenem magam — örült előre, hogy majd újjászületve ismét folytathatja a félbeszakított történeteket.

De mindig közbejött valami. Mint mikor vásárolni indulunk. Ha talán nem is vágyjuk igazán a képet, kabátot vagy bármi mást. Ha az úton andalogva megyünk. Mint mikor vásárolni indulunk, és becsuk orrunk előtt a bolt, mire megérkeznénk.

Sétálni megyek — gondolt rá először ebéd közben. Még ma délután.

De hisz jó itt — vette körül a szoba félhomálya.

És mit kezdesz majd kinn, a kietlen utcákon, az elnéptelenedett sétányokon — nyikorodt meg a szekrényajtó.

Kilépni a szürkeségbe. Az is jelenthet élményt. Megszabadulni ettől a lidérces várakozástól.

Igen, feltétlenül, sétálni — fogyasztotta az ételt. Döntött, ez egyszer hajthatatlanul.

Hogy ez neki eddig nem jutott eszébe, csodálkozott, miközben nadrágot cserélt, kabátot húzott. Szinte elfogta az izgalom, a készülődés láza. Mint nagy út előestjén, mikor a csomagok mellett üldögelünk.

Vajon gondoltunk-e mindenre — kérdezzük olyankor, türelmetlenül várva az indulásra.

Már napok óta jóformán ki sem mozdult. Csak az önkiszolgáló, meg a trafik — újságot, dohányt venni. Az újságot lerakta, a dohányt elszívta. Már napok óta benn kuporgott, beteges gondolatokkal viaskodva.

Véget vetni, meghalni? — nézett egyszer maga elé. Az túlságosan kényelmes lenne, gondolta. Az igazság az, hogy inkább csak félt a zsillettet végighúzni, hiába fogta kezében, a kést döfni, hiába markolászta. A remény, halvány gyertyaláng élete éjében, hogy talán... Talán majd... Hogy sikerülhetne még.

Butaság lenne — mondta végül.

Csak ült, állt, vagy tajtékozva járta az oda-vissza utat, az ágy és a kályha közt.

Nevetséges voltam — nézett hátra az ajtóból, az üldözött megkönynyebbúltságával, kinek sikerült kilábalnia a folyóból, míg a másik partján üldözői toporognak tehetetlenül.

Csak vidáman — biztatta magát, egy kissé csalódottan, a ráköszöntő házsorok sivárságát tagadva.

Az utca csendjét, mint nyári zápor az út porát, a sarki vendéglőből kitörő hangoskodás verte fel. Ide járnak a kendergyári munkások is, nézett be a nyitott ajtón át. A nappalisok műszak után, amazok meg munka előtt. Tele van a kocsmá olyankor kendergyári ízzel, mert olyan is van. Többször megfigyelte őket, ahogy újratöltenek, ahogy röhögnek bután, ahogy belépnek, kimennek. Mindegyiknek megvan a maga története, melyet nem képesek levetkőzni, a fogásra akasztani a kender-szag átitatta kabátokkal. És mindegyik történetben benne van a kilencven ezres, a három gyerek, a rum, mert olcsóbb a konyaknál.

Továbbment, a központ irányába.

Nem menekülsz meg — követte a hang, eddig észrevétlen.

Önkéntelenül is felgyorsította lépteit, mint a szökésben levők, de amikor még nem szánják rá magukat a futásra, a vágta kezdetére. Csak az inak feszülnek meg, ugrásra kész a láb. Megdagad a szív a mellkasban, félretaszítva a szerveket. Fenn, egészen a torokban fészkel a lüktetés. Elővillan a szem fehéren, az arc elsötétült estjében. Megremegnek az ajkak is. Mint felbőszített bikában a gyűlölet, úgy tágítja az orrnyílásokat az izgalom.

Siető léptekkel törtetett a délutáni forgatagban. Nem a friss levegő, a mozgás, nem is a történet — önmaga elől kitérve.

Mikor végre rászánja magát az áldozat, mikor futásnak ered, kezdődhet az örült hajsza. Pedig hiába, mint macska a farkára kötött dobóztól, szabadulni képtelen. A szökés magába szívja a gondolatot, mint rozsdá maródik fémek csillogásába. Hiába csiszolod, újra rügyre kap.

Hová sietsz, ember — zúgták az autók.

Tehetetlen — fújt a szél.

Ellenállni, mint kölykeket védő anyanyúl a rókával szemben, értelmetlenül, de ösztönösen. De az üldözöttnek nincs ereje.

Te szerencsétlen — nevetett a húsdaráló a kirakatkól csücsörítő ajkaival.

Gyámoltalan — csörrentek össze a zománcos edények, csillogtak a konyhakések.

Késsel a gyomrában elterülni, gondolta, persze nem egyszerűen öngyilkosnak lenni, elvontabban, mondjuk, késsel a hasában felszívódni, megszűnni.

Nézd meg magad, nyomorult — támadt rá a kirakat üvege.

Hülyeség — rázkódott meg Raffai Tamás a vaskereskedés kirakata előtt.

Nem fogok engedni — gyűjtötte az erőt. — Egyáltalában is, miféle erőt, mi ellen — erőltette a nyugodtságot arcára a fehérműs üzlet előtt.

A játéktól kezdve, az iskolán át, a filigrán izgalmaktól a nagy vágyakig szinte mindent magáénak mondhatott. Ha elérhetetlen a csúcs, egyszerűen nem kívánta — és újra örülhetett. De valami mégis közbeszólt, alig hallhatóan. Mint ahogy az öreg feledkezik meg régi vá-

gyakról, ahogy az értelmet jelentő dolgokat hanyagolja napról napra. Pedig csak helyét nem leli, ennyi az egész.

Más jelentéseket kellene keresni, újabb célokat — töprengett. Csak akkor eszmélt fel, amikor összekuncogott mellette az a két fiatal lány. A zavarbajött ügyetlen mozdulataival lépett tovább.

Ernő, az más. Ő megnősült, igaz, falun élnek. Már lányuk is született, Dórika.

— Csupa Ernő — erősítgette a kismama. — Nemsokára járni is megtanul.

A múlt hónapban járt náluk.

— Rendes asszony — mondta Ernő. Ernő mást szeretett, de úgy látzik, boldogok, nézte el a családot, a háziasszony süteményeit erőszakolva le a torkán.

— Tamás, miért nem nősül? — kérdezte a fiatalasszony meleg hangon, aztán sietett a kicsihez, mert az felébredt.

Tulajdonképpen szeretem a gyerekeket — állt a fiatalember a szökőkút vízsugarát csodáló apróságok, kismamák közt.

5.

Miért is nem nősült meg, verekedte át magát a buszravárók tömegén. Hiszen már húszéves korában eljegyzett egy lányt.

— Tomi! — kiáltott fel Zsófi örömeiben. Az izgatott lány csak ügyel-bajjal tudta felhúzni hosszú, finom vonalú ujjára a drágán vett aranykarikát.

— Tomi! — újjongott az immár menyasszony, hiszen csak játék volt, amikor az eljegyzésről beszéltek.

Zsófi fekete hajú, kedves arcú lány volt. Fehér arcbőre kivilágított az aláhulló sötét tincsek öleléséből. Szemei dióbarnán nevettek a kis gödröcskékből. Keskeny csípő, magas, nyúlánk termet. Majdnem a homlokáig ért a fiatalembernek.

Tamás egy bódé ablakán át látta először, sorsjegyet árult a lány. Csak jóval később ismerkedtek meg.

— Zsófi — mutatta be a lányt Ernő ismerőse.

Zsófi csendesen karolta Tamást, sokat olvasott, beteges édesanyjának segített odahaza, a középiskolás lányok ragaszkodásával szerette a fiút.

Soha — gondolhatta, amikor a hídon sétáltak, a tereken futottak —, soha nem fogja elhagyni ezt a szőke, hirtelen, néha makrancos, de számára olyan kedves fiút, azzal vállára hajtotta fejét, vagy még szorosabban csimpaszkodott kezébe futás közben.

Egy új életet — tervezte Tamás is —, felhagyni a komolytalanságokkal.

— Ő az igazi lány — mesélte Ernőnek sörözés közben.

Az igazi — hajtogatta magában, mikor esténként a lány nővérénél a kicsire ügyeltek, és Zsófit figyelte, amint az a gyerek fölé hajol, néha-néha rá irányítva egy-egy meleg pillantást.

Majd mindjárt, csak el kell, hogy aludjon, hiszen olyan aranyos — mondták ezek a pillantások.

A tiéd — nyújtotta aztán át a gyűrűt.

Egyelőre nem házasodhatnak össze — szorította magához a lányt. Majd ha ő végez az egyetemmel, várták az idő múlását. Az évek pedig lassan, de múltak.

Tamás egyre ingerlékenyebb lett. Kedvét vette minden. Minduntalan kitör, figyelte a lányt.

— Elég — mordul rá, ha ő éppen élvezettel mesél valamit.

— Menjünk — türelmetlenkedik, mikor ő talán maradna még.

— Majd máskor — szabadkozik, ha ő kéri, hogy ölelje még.

Érezte Tamás is, hogy nyugtalanabb, de ez másokkal is előfordul. Idővel megváltozhatnak bizonyos dolgok, a köszönések, elmaradnak a kirándulások a folyópartra. Mint ahogy az öregek feledkeznek meg régi vágyakról. Pedig csak helyüket nem lelik. Toporognak becsapottan, az ébredés és a hullámok mellé festve. Hül, lassan hül a színek ölelése. Talán kilépni a keretből.

Az, hogy nyugtalanabb lett. Így nagy erőfeszítésébe került, álélvezettel végighallgatni Zsófit, aki mit sem véve észre véget nem érő történetekbe kezdett.

— Elég — intette le ilyenkor a lányt.

Magába fojtott hosszas viaskodás után szólalt meg:

— Menjünk — mikor már nem várhatott tovább.

— Majd máskor — próbálta a lány tudtára adni nyugtalanságának okát.

Véget vetettek a hosszú sétáknak. A vacsorák is elmaradtak a töltés fűvében. A kávéházba, a sarokba rejtett asztalka mellé sem ültek már.

— Fáradt vagyok — mondta Tamás, ha a lány nevetni kérte.

— Fáradt — mondta az utolsó estén, a kiskapuban, hideg csókot nyomva Zsófi homlokára.

6.

Maga mögött felejtve a város zaját, a folyó irányába vette útját. Kezeit, az ujjak vaskosnak tűnő szorítását a kabátzseb mélye nyelte el. Sötétkék posztó. Behúzott nyakát a szőke fürtök hidalták át.

Menekülsz? — nyúltak utána a fák lehajló, vézna ág-karjaikkal.

Talán mégis csalás az egész — ábrándult ki a sétából. Hiszen ez szökés. Alkalmat nyújt a másíknak az ugrásra, mikor a szembenálló vetélytárs lába megremeg.

Vissza az asztal mellé — tiport a ridegen csörgő leveleket.

Csak gyere — vélte már szinte hallani a nyirkos falak hívó szavát.

Gyere — bújtak össze a bútorok.

— Ne tessék elvenni — vágott közbe a talán derekáig sem érő kölyök siránkozása.

Haza kellene menni, — gondolta. Egyáltalában is, mi keresnivalója van itt a szürke sétányokon, a magány emlékrozda fedte útjain.

— Miért csak egyet? — rezzent össze saját hangja hallatára.

— Huszonhárom — vágta rá a megszeppent gyerek, a kérdésen csodálkozva.